

خلاصه پروژۀ: مروری بر تجارب جهانی کاربری

کارآزمایی‌های تصادفی کنترل شده و ارائه

توصیه‌هایی برای مجلس شورای اسلامی

کارآزمایی‌های تصادفی کنترل شده را می‌توان از کارآمدترین شیوه‌های موجود برای سنجش میزان اثربخشی خط‌مشی‌ها و قوانین دانست. بر مبنای این رویکرد نوین، سیاست‌گذاران پیش از تصویب و اجرای قوانین، به شواهد کافی پیرامون کارآمدی آن‌ها دسترسی خواهند داشت و قادر خواهند بود موثرترین خط‌مشی‌ها را اتخاذ کنند.

مرکز بیث‌های
رفتاری ایران

مقدمه

سیاست‌گذاران اغلب تصور می‌کنند درک خوبی از خط‌مشی‌ها، برنامه‌ها و مداخلات موثر دارند و می‌توانند اثربخشی آن‌ها را پیش‌بینی کنند. طبق تجربیات جهانی، نمونه‌های زیادی از خط‌مشی‌ها و مداخلات وجود دارند که نشان می‌دهند علی‌رغم اعتقاد بر اثربخش بودن، نه تنها موثر نبودند بلکه آسیب‌زا نیز بودند (۱). خط‌مشی‌گذاری و قانونگذاری شواهد محور بهترین روش برای اجتناب از اشتباهات در اتخاذ خط‌مشی‌های کارآمد و موثر است که سبب می‌شود از اتلاف منابع و آسیب‌های احتمالی جلوگیری شود (۲). خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد تاکید می‌کند که خط‌مشی‌ها باید مبتنی بر بهترین شواهد موجود از تحقیقات و آزمایشات اتخاذ شوند تا پیش از تخصیص منابع این اطمینان وجود داشته باشد که اولاً آن خط‌مشی در زمینه مدنظر امکان اجرایی شدن دارد، ثانیاً مورد پذیرش واقع می‌شود و نهایتاً موثر و کارآمد است (۳). آزمایش‌های تصادفی کنترل شده در قلب جنبش شواهدمحور در دو دهه اخیر خط‌مشی‌گذاری عمومی جهان است. بکارگیری

RCTها در خط‌مشی‌گذاری‌های اجتماعی جهان در دو دهه اخیر رشد فراوانی پیدا کرده است و لازم است در ایران نیز بدان توجه بیشتری شود.

پروژه حاضر در تابستان سال ۱۴۰۲ به سفارش دفتر مطالعات حکمرانی مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی انجام شده و تلاش کرده تا ضمن ایجاد آشنایی با روش کارآزمایی تصادفی کنترل شده، الزامات و نحوه به‌کارگیری آن، توصیه‌هایی نیز پیرامون کاربری این روش در مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

خلاصه یافته‌ها

در یک کارآزمایی تصادفی کنترل شده، برنامه یا خط‌مشی به عنوان یک مداخله در نظر گرفته می‌شود که در آن میزان اثربخش بودن مداخله توسط شاخص‌های از پیش تعیین شده (متغیر وابسته) اندازه‌گیری می‌شود و مورد آزمایش قرار می‌گیرد. نقطه قوت RCT این است که به ارزیابان و مجریان خط‌مشی‌ها و سیاست‌گذاران کمک می‌کند مطمئن شوند نتیجه حاصل شده ناشی از مداخله است و نه موارد دیگر (۴).

عموماً در خط‌مشی‌گذاری‌ها دو نوع RCT را می‌توان اجرا کرد: اول کارآزمایی‌های تصادفی کنترل شده بهینه‌ساز که بدنبال بهبود اثربخشی خط‌مشی‌های موجود هستند و دوم کارآزمایی‌های تصادفی کنترل شده سیاستی که به دنبال آزمایش اثربخشی انواع مختلف خط‌مشی‌ها، برنامه و مداخلات جدید و موجود هستند. اما صرف نظر از انواع RCTها باید گفت اصول هر دو یکی است: با مقایسه دو گروه یکسان که به طور تصادفی انتخاب شده‌اند، می‌توان طیف وسیعی از عوامل را کنترل نمود و قدرت تشخیص اینکه چه چیزی کارآمد است و چه چیزی کارآمد نیست را پیدا کرد.

توصیه‌های سیاستی

امروزه ضرورت اطمینان از اثربخشی و کارآمدی خط‌مشی‌ها و قوانین، در کنار امکان اجرا و ارزیابی سریع برنامه‌ها، اهمیت بکارگیری قانونگذاری شواهدمحور را دوچندان ساخته است. تجربیات جهانی حاکی از آن است که راه‌اندازی کارآزمایی‌های تصادفی کنترل‌شده، به‌مراتب کم‌هزینه‌تر و ساده‌تر از آن چیزی است اغلب تصور می‌شود.

براین اساس، پیشنهادها و توصیه‌های گزارش حاضر که در چهارچوب جدیدترین مطالعات و تجربیات جهانی تدوین شده‌اند، می‌توانند به‌عنوان مبنای ترویج و بکارگیری روش کارآزمایی تصادفی کنترل‌شده در فرایندهای مجلس شورای اسلامی مورد استفاده قرار گیرند.

در ادامه، برخی از مهم‌ترین راهبردهای این پژوهش بیان می‌شوند: (۱) شروع تلاش برای یادگیری از تجربه و کار بر روی RCT‌ها؛ (۲) مطالبه نمایندگان پیش از تصمیم‌گیری‌ها درمورد شواهد و نتایج RCT‌های مرتبط با قوانین، طرح‌ها و لوایح را از مراکز پژوهشی و (۳) اهتمام جدی به بررسی اثربخشی قوانین و طرح‌ها پیش از تصمیم‌گیری قطعی با ارزیابی پیشینی.

پژوهشگران طرح: فاطمه مروتی، زینب آرمانیان، محمدحسن ابراهیم‌کنی.

مرکز بینش‌های رفتاری ایران، متشکل از جمعی از دانش‌آموختگان روان‌شناسی دانشگاه تهران بوده که با هدف کاربردی‌سازی رویکرد بینش‌های رفتاری (BI) در مسائل و مشکلات مختلف جامعه ایران فعالیت می‌کند. این مرکز تاکنون پروژه‌های متعدد رفتاری با سازمان‌های مختلف اعم از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت راه و شهرسازی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و شهرداری تهران انجام داده‌است.

⑨ ضلع شمال غربی چهارراه ولیعصر (عج)، خانه اندیشه‌ورزان

iranbehavioralinsights.ir ⑩

@iranbehavioralinsights ⑪

۰۹۳۰۳۱۸۷۲۲۰ ⑫

منابع

- (۱) Haynes, L., Goldacre, B., & Torgerson, D. (۲۰۱۲). *Test, learn, adapt: developing public policy with randomised controlled trials*. Cabinet Office-Behavioural Insights Team.
- (۲) Wilson, T. D., & Juarez, L. P. (۲۰۱۵). Intuition is not evidence: Prescriptions for behavioral interventions from social psychology. *Behavioral Science & Policy*, ۱(۱), ۱۳-۲۰.
- (۳) World Health Organization. (۲۰۲۱). *Evidence, policy, impact: WHO guide for evidence-informed decision-making*.
- (۴) White, H., Sabarwal, S., & de Hoop, T. (۲۰۱۴). Randomized controlled trials (RCTs). *Methodological Briefs, Impact Evaluation*, (۷).